

Een internationale bachelor Social Work in Hogeschool Zuyd

Eindrapportage Internationale Bachelor Social Work
Een vergelijkende Europese Studie
in opdracht van Kees van Aken

Drs. Frank Salemans
Onderzoeker Kenniskring CESRT – Hogeschool Zuyd
Maastricht, 10 juli 2006

CESRT

Comparative European Social Research and Theory

Inhoudsopgave

Summary	blz. 3
1. Opdracht van Kees van Aken	blz. 6
2. De opdracht gespecificeerd	blz. 8
2.1. Wat is een internationaal curriculum?	blz. 8
2.2. Wat is een Bachelor- en een Master-opleiding?	blz. 9
2.3. Wat is Social Work?	blz. 12
3. Onderzoeksopzet	blz. 14
3.1. Oriëntatie	blz. 14
3.2. 12 indicatoren	blz. 14
3.3. 3 scenario's	blz. 20
4. Acht varianten IBSW-Maastricht	blz. 21
4.1. Hogeschool Arnhem-Nijmegen	blz. 21
4.2. ECSW	blz. 22
4.3. Aarhus	blz. 23
4.4. Management Social Services	blz. 24
4.5. BACCESS	blz. 25
4.6. ECSW-bachelor	blz. 26
4.7. IFSW	blz. 27
4.8. International Bachelor College	blz. 28
5. Conclusies	blz. 29
.	
Bijlage 1: Schema 8 varianten en 12 criteria	blz. 31/32
Bronvermelding	blz. 33

Summary

Kees van Aken, director of the Faculty of Social Work at Zuyd University, has asked CESRT to do a Comparative European Research on the International Bachelor of Social Work. Zuyd University wants to develop such an International Bachelor. Internalisation is one of the key mission statements of the University board of governors. Van Aken wants to develop an International Bachelor of Social Work and wants *CESRT to do research on the question*

- *if there are in Europe already developed such Bachelor curricula for Social Work;*
- *which similarities and dissimilarities c.q. advantages and disadvantages do these curricula have.*

He wants CESRT to describe about six different types of curricula of International Bachelor Social Work. CESRT-member Frank Salemans was asked to do this research by the CESRT-lector Professor Nol Reverda.

In order to give an answer to these questions first the research is oriented to three basic questions:

- 1) What is “international”? When students from abroad follow the program? When you translate the curriculum in English? When you define international competences for the curriculum?
- 2) What is a “bachelor”? Is there a distinction between a scientific bachelor and a professional bachelor? Is it 180, 210 or 240 EC? Does it contain a major, minor(s) and option for alternative modules?
- 3) What is “Social Work”? Is the education/profession of Social Work in The Netherlands the as in the rest of Europe?

In Europe there are very different definitions of these three concepts. The first step in this research was to study literature and sites of Universities/ Hogescholen on the Internet to understand the different definitions of these three concepts in Europe. Maria José Freitas (a colleague of CESRT) has asked the partners of the EUSW network to give information on the content of an International Bachelor of Social Work Curriculum, if there is such a curriculum in their country.

The result is that there are three different types of possible International Bachelor of Social Work curricula, which can be analysed using 12 indicators. These indicators were also a result of the first part of the study. International curricula are not only different on the three concepts but also on qualities as duration of curriculum (180 or 240 EC), language used, entry demands, target group of students, market for the Social Workers).

3 types and 8 blueprints of international bachelor social work

Type 1: Curriculum International Bachelor of Social Work based on the already existing 16 Hogeschool Zuyd Social Work competences. A type 1 curriculum leads to a Social Work degree.

1.1. University Arnhem-Nijmegen variant

This variant is strongly labour market oriented. The Dutch University is asked to develop a curriculum for German students, because there are not enough places on the German universities to meet the question for Social Workers in Germany. Arnhem-Nijmegen translated their core curriculum in German, but it's also possible to develop a curriculum in cooperation with Universities in f.e. England, where there is a lack of Social Work students and professionals.

1.2. Euregional Certificate Social Work:

This variant is not a complete Bachelor of Social work. There are a lot of Universities who give their students the opportunity to specialise in an “international” way for 15 or more EC. With this certificate a Social Work student can prove his international interests. For a more elaborated variant see 2.2.

1.3. The Aarhus-variant

The Danish society is changing (influence of the EU, lots of migrants) so Denmark is faced with new (especially intercultural) problems and challenges. Universities for Social Work should prepare the future Social Workers better for these new challenges and concentrate more on working from an international and intercultural perspective. The core Social Work curriculum is the basis for the international program, but in content and examples the curriculum works from an international and comparative angle.

1.4. De IBSW for Social Research, Social Theory, Management and Social Policy-variant.

In this (not developed yet!) variant the student becomes a Social Worker, who has competences in working with clients, but the competences of research, theory, project management and social policy will be stressed in a quantitative way (these topics get more than in the regular Social Work curriculum) and qualitative way (all the curriculum contents will get an international and intercultural perspective).

Type 2: Curriculum International Bachelor of Social Work based on “new” International Social Work competences. A type 2 curriculum leads to a new type of Social Work curriculum and degree.

2.1. BACESS-variant

BACESS (Bachelor for Comparative European Social Studies) is a bachelor variant of MACESS. MACESS is a 60 EC-masterprogram in which social policy, social research, social theory and project management are perceived from a comparative angle. Inspired by this content, it's possible to develop a program on Bachelor level in which the same four topics get attention in general and as a specific specialisation profile within the major program.

2.2. ECSW-bachelor variant

This is the Bachelor variant of 1.2. In cooperation between participating Universities in Belgium, Germany and The Netherlands there can be developed a curriculum on Euregional Social Work, in which students from different countries become competent as social workers, especially in the field of comparative research and social policy.

2.3. IFSW-variant

The International Federation of Social Workers is a global organisation striving for social justice, human rights and social development through the development of social work, best practices and international cooperation between social workers and their professional organisations. They have defined worldwide policy statements for International Social Work, which can be used as a basis for an International Social Work curriculum.

TYPE 3: A Curriculum International Bachelor of Social Work can be established by the cooperation of different faculties within a University.

3.1. De International Bachelor College-variant:

Students become academically competent. After a basis in academic core, humanities, science and social science (offering a program in which different faculties from a University cooperate) students can specialize in Humanities (BA), Social Sciences (BA) en Science (BA or BSc). The University of Maastricht (UCM) and Utrecht (UCU) have such programs. It can be challenging for Zuyd University to develop such a Bachelor, which goes beyond the borders of a single faculty.

From every variant the pros and cons are analysed. The conclusion is to Kees van Aken. Which variant does he aspire to? Or does he have a combination of one or more variants in his mind?

1. Opdracht van Kees van Aken

Kees van Aken, directeur van de opleiding Social Work i.o. van de Hogeschool Zuyd, heeft de opdracht gegeven om te onderzoeken welke verschillende varianten er mogelijk zijn als er gesproken wordt over een Internationale Bachelor Social Work - Maastricht¹. Dit past in het beleid van Hogeschool Zuyd om de internationaal georiënteerde opleidingen in Maastricht te gaan concentreren. De heer Van Aken is daarbij speciaal erin geïnteresseerd op welke manieren er in Europa er reeds internationale bachelors zijn ontwikkeld. Hij wil graag een overzicht van enkele blauwdrukken van een Internationale Bachelor Social Work, om mede op basis daarvan een keuze te maken voor een (eventueel meerdere) voor Hogeschool Zuyd wenselijke variant(en) daarvan in Maastricht.

Context van de opdracht

1. Visie van College van Bestuur van Hogeschool Zuyd

Het College van Bestuur van Hogeschool Zuyd wil vanuit haar missie internationalisering als een van de profielkenmerken van de hogeschool maken. Door sterk in te zetten op Internationaliseren moet bereikt worden dat afgestudeerden van de hogeschool de juiste internationale competenties bezitten:

- kennis en begrip van internationale aspecten van het eigen beroep;
- kennis en begrip van cultuurverschillen;
- actieve en professionele beheersing van de Engelse taal.

Hogeschool Zuyd wil een hogeschool zijn met een sterke Europese impact. Daarbij zal van faculteiten worden verwacht dat zij, afhankelijk van de aard van het beroepsprofiel en de daarbij gewenste competenties, zullen deelnemen aan Europese mobiliteitsprogramma's en zaken als Europese curricula (joint degrees en dergelijke).

De programmaliijn Internationalisering van Hogeschool Zuyd wordt kernachtig samengevat als "From Local to Cosmopolitan", waarbij in het programma Euregiole Kennispoort voor de periode 2005-2007 institutionele aanpak, procedures en ontwikkeling, professionalisering en systematische verbetering, externe counseling en kwaliteitscultuur de vier kernpunten zijn. (Hermans, 2005).

2. Het College van Bestuur van de Hogeschool Zuyd vindt het belangrijk dat er een inhoudelijke concentratie van opleidingen gaat plaatsvinden, verdeeld over de drie vestigingsplaatsen Heerlen, Sittard en Maastricht. Daarbij worden de Faculteiten met betrekking tot Gezondheid en Techniek in Heerlen gesitueerd, Dienstverlening in Sittard en Kunsten en Internationaal georiënteerde faculteiten in Maastricht. De nu nog in Maastricht gevestigde (op Sociaal Pedagogische Hulpverlening gerichte) opleiding zal daarom naar Sittard verhuizen. Samen met SPH-Sittard, CMV-Sittard en MWD-Sittard zullen deze vier opleiding samen een nieuwe Bachelor Social Work met vier uitstroomprofielen gaan ontwikkelen en uitvoeren. Het College van Bestuur heeft echter toegezegd dat in de plaats van SPH-Maastricht er een Internationale Bachelor voor Social Work ontwikkeld kan worden. Dat is een nieuwe opleiding met een eigen programma, die mede zou kunnen profiteren van de internationale uitstraling die Maastricht heeft en goed past in het internationale karakter dat het HBO-onderwijs in Maastricht heeft c.q. gaat krijgen.

¹ De Internationale Bachelor Social Work (te Maastricht) zal hierna worden afgekort tot IBSW- (Maastricht).

3. De opdracht is gegeven aan Kenniskring CESRT, een kenniskring voor Comparative European Social Research and Theory². Het onderzoek heeft plaatsgevonden vanuit een comparatieve Europese invalshoek, volgens welke de onderzoekers van CESRT hun onderzoeken doen. Bij deze opdracht is vergelijkend Europees onderzoek gedaan naar de verschillende filosofieën en organisatievormen van curricula International Social Work zoals die op verschillende Hogescholen en Universiteiten in Europa functioneren. Met name zijn “good practice” ervaringen onderzocht en met elkaar vergeleken, om op basis daarvan een aantal varianten helder te krijgen voor de opdrachtgever.

² De kenniskring CESRT is onder meer gericht op curriculumontwikkeling als een van de onderzoeksonderwerpen. Voor meer info zie: <http://cesrt.hszuyd.nl>

2. De opdracht gespecificeerd

Allereerst lijkt het van belang om meer duidelijkheid te krijgen over de opdracht. Wat wordt precies verstaan onder een Internationale Bachelor Social Work? Literatuuronderzoek, raadpleging van internetsites van Europese hogescholen en Universiteiten en raadplegen van internationaal georiënteerde collega's in binnen- en buitenland levert een beeld op, waaruit blijkt dat niet eenduidig wordt uitgelegd wat die Internationale Bachelor Social Work betekent. De meningen over wat "internationaal", "bachelor" en "Social Work" inhoudt, verschillen sterk.

2.1. Wat is een internationaal curriculum?

Internationaal is:

- als het curriculum open staat voor internationale studenten, zoals bijvoorbeeld beoogd wordt door het Erasmus-Socrates-uitwisselingsprogramma van de Europese Unie³;
- als het curriculum ontwikkeld en uitgevoerd wordt door verschillende internationale partners hebt. Betreffende hogeschool/universiteit werkt samen met verschillende scholen in buiten- en eventueel binnenland en ontwikkelt en implementeert in gezamenlijkheid een curriculum, bijvoorbeeld in de vorm van een joint-degree (De Vries, 2005);
- als het oorspronkelijke curriculum inhoudelijk gehandhaafd blijft en daarna vertaald wordt, zodat dit curriculum ook aantrekkelijk wordt voor buitenlandse studenten, zoals de Hogeschool Arnhem-Nijmegen doet bij Sozial Pädagogik (SPH) Berufsbegleitend (deutschsprachigen Studiengang)⁴;
- als het curriculum zich richt op de verwerving van competenties die het mogelijk maken om binnen een internationaal c.q. multicultureel c.q. op diversiteit georiënteerde organisatie te kunnen werken, zoals bijvoorbeeld in Aarhus (Copenhagen-College-of-Social-Work, 2005);
- als het curriculum aandacht schenkt aan de verschillende visies die vanuit verschillende landen worden aangereikt ten aanzien van ontstaan en aanpak van sociale problemen, bijvoorbeeld op het terrein van armoede, verslaving, HIV/AIDS, kinderarbeid, vrouwenonderdrukking, discriminatie, multi- c.q. interculturaliteit, diversiteit in normen en waarden, verschillende sociale praktijken en oplossingen, gevolgen van globalisering. In deze (bijna antropologisch georiënteerde) benadering lijkt internationalisering sterk op ontwikkelingssamenwerking. Wat kunnen de verschillende sociale praktijken in diverse landen van elkaars visies leren (Healy, 2002);
- als je in je curriculum de internationale competenties voor Social Workers overneemt, zoals die door de IFSW (International Federation of Social Workers) is gedefinieerd (IFSW, 2005-10-22);
- als een gedeelte van het reguliere curriculum aandacht schenkt aan de internationale dimensie door middel van stage en/of andere specifieke studieonderdelen en a.h.w. een internationale route binnen de reguliere opleiding doorloopt (ECSW, 2004);
- als het curriculum zich richt op generieke competenties die ook internationaal te gebruiken zijn, waarbij onderzoek, sociaal beleid, sociale theorie en ondernemerschap centraal staan (te vergelijken met de Masteropleiding MACESS)⁵.

Los van bovenstaande opvattingen is er ook nog een indeling te maken in geografische niveaus. Zo maakt Ben Bierings (Hogeschool Zuyd) qua internationalisering een onderscheid in grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden in de regio, in Europese

³ http://ec.europa.eu/education/programmes/socrates/erasmus/erasmus_en.html

⁴ http://www.han.nl/restyle/centraal/fac_frameset.xml?frmNav=popup-menus.xml&frmContent=nsectoren.xml?action=internationaal

⁵ <http://www.maccess.nl>

samenwerkingsverbanden en mondiale samenwerkingsverbanden. Alledrie internationaal, maar wel met eigen kenmerken en mogelijkheden (Bierings, 2004).

Deze verschillende invullingen van het begrip “internationaal” komen bij de beschrijving van de 8 varianten terug, omdat deze varianten ook niet eenduidig zijn in hun visie op “internationaal”..

2.2. Wat is een bachelor- en een masteropleiding?

In de Bolognaverklaring (EU, 1999) wordt geadviseerd om zogenaamd gestapelde programma's/ curricula op drie niveaus te ontwikkelen. In de overgrote meerderheid in Europa zijn er drie niveaus van opleidingen, waarbij het onderscheid tussen Hogeschool en Universiteit is weggefallen:

- Het Bachelor-niveau (of Undergraduate)
- Het Master-niveau (of Postgraduate) en
- Het Doctoraal-niveau. ⁶

Nederland, België en Duitsland vormen uitzonderingen in Europa, waar het de Bachelor- en Master-invulling van het Hoger Onderwijs betreft. Deze landen maken nog een onderscheid tussen Hoger Beroeps Onderwijs en Universitair Onderwijs.

De Bologna Verklaring is een gemeenschappelijke verklaring van de Europese ministers van Onderwijs. Op 19 juni 1999 werd ze ondertekend door 29 landen. Inmiddels hebben meerdere landen de Bologna Verklaring ondertekend. De verklaring streeft zes doelstellingen na:

1. Het invoeren van een systeem van makkelijk verstaanbare en vergelijkbare graden om de mobiliteit en de tewerkstellbaarheid van de Europese burgers te verhogen en de ontwikkeling van het Europese continent te stimuleren.
2. Het invoeren van een systeem dat gebaseerd is op twee cycli. Toegang tot de tweede cyclus verkrijgt je na het voltooiën van de eerste cyclus, die ten minste 3 jaar duurt. Het behaalde diploma na het voltooiën van de eerste cyclus moet ook reeds een relevante marktwaaarde en finaliteit hebben.
3. Het inrichten van een studiepuntensysteem.
4. De bevordering van zowel studenten- als docentenmobiliteit. Met de bevordering van de studentenmobiliteit bedoelt men het creëren van een makkelijkere toegang tot buitenlandse studies, de bevordering van de docentenmobiliteit betekent de erkenning van onderzoeksactiviteiten en gastcolleges in het buitenland.
5. Samenwerking op het gebied van kwaliteitszorg.
6. Het bevorderen van internationale samenwerking op hoger onderwijsgebied binnen Europa.

bron: http://www.ha.be/bama/index.cfm?section_id=344&q#2

Bologna heeft als uitgangspunt dat een Bacheloropleiding een afgerond programma van 180 EC moet bieden, met een eigen major-minor-structuur, waarmee studenten als beginnend beroepsbeoefenaar de arbeidsmarkt op kunnen.

De realiteit in veel landen is echter dat de Bachelor gezien wordt als voorportaal op de Masteropleiding. Pas als een student de Masteropleiding heeft afgerond, d.w.z. na drie jaar Bachelor-onderwijs en twee jaar Masteronderwijs daar bovenop, wordt hij voor vol aangezien op de arbeidsmarkt.

⁶ Voor een overzicht van de implicaties van het Bolognaverdrag voor het Social Work Hoger Onderwijs in Europa, zie Labonté (Labonté-Roset, 2005).

Daarnaast speelt dan nog de discussie over verschillen tussen de meer praktijkgerichte Bachelor en de meer onderzoek- wetenschapsgeoriënteerde Master. De zog. TU9-Universiteiten verzetten zich tegen het praktijkgerichte karakter van de Bachelor (Klüsche, 2005). Zij benadrukken vooral het Master-voorbereidende karakter van de Bachelor.

Er is sinds de Helsinki Conferentie in maart 2003 overeenstemming dat Bachelor Masters opleidingen samen een studieprogramma van minstens 300 EC's⁷ moet zijn, maar nog niet of de verhouding daarbinnen resp. 240/60 of 180/120 moet zijn⁸.

In Nederland worden de Hoger Onderwijs Opleidingen centraal geregistreerd bij de Informatie Beheer Groep met een zog. CROHO-nummer⁹. Opleidingen met een dergelijke registratie hebben daarmee een overheidserkenning, die regelmatig geaccrediteerd worden door erkende accreditatieorganisaties¹⁰. De aan Hogeschool Zuyd verbonden faculteiten vullen hun Bachelorprogramma van 240 EC in via de zog. major-minor-verdeling.

Major-minor-stelsel Hogeschool Zuyd (Reijns, 2006)

In de major staan de voor het beroep onmisbare competenties centraal. Bovendien vormt de major de basis waarop minoren voort kunnen borduren. De propedeuse is 100% major (evenals de diverse stages en afstuderen), die daarmee minimaal 120 en maximaal 225 EC bedraagt.

De minor is altijd postpropedeutisch en bedraagt minimaal 15 EC en maximaal 120. Er kan een onderscheid gemaakt worden in drie typen minoren, nl. verdiepende (daarvoor mogen aan de poort begineisen geformuleerd worden naar binnenstromende studenten), verbredende (ook hier mogen eisen gesteld worden, maar waarschijnlijk spreekt dit ook meer externe studenten aan) en master-voorbereidende minoren (waarschijnlijk alleen interessant voor studenten die betreffende major volgen).

Een minor is een onderwijseenheid van 15 EC, die echter opgebouwd kan zijn uit kleinere, inhoudelijk wel samenhangende, onderdelen van 3 EC (bijvoorbeeld de minor Begeleidingskunde, met als onderdelen assertiviteit 3 EC, conflicthanteren 3EC, begeleidingstheorie 3 EC, praktijkgedeelte 6 EC). Een minor staat in principe (met instapvoorwaarden) ook open voor studenten van andere faculteiten en mag een boven- en ondergrens trekken qua aantal studenten.

Naast major en minor is er nog de mogelijkheid van Keuzemodulen: onderdelen kleiner dan 15 EC die de student kan gebruiken om zijn vrije studiepunten mee te vullen.

De uitzonderingspositie van Nederland, België en Duitsland maakt de positie van de IBSW-Maastricht er niet gemakkelijker op. Voor Nederlandse studenten is een 4-jarige Bachelor een "normaal" gegeven; een jaar langer dan voor de meeste Europese studenten. In de meeste landen geldt dat de Bachelor een programma tussen de 3 en 3½ jaar (180-210 EC) aanbiedt. Waarom een Bachelor in Nederland volgen als die dezelfde titel oplevert, maar wel ½ tot 1 jaar langer duurt qua opleiding? Bovendien moet het onderscheid tussen een HBO-bachelor en WO-bachelor helder zijn. Doet IBSW-Maastricht er verstandig aan een 3-jarige Bachelor aan te bieden?

⁷ Een Europees Creditpoint komt overeen met een studiebelasting van 28 klokuren.

⁸ Voor een volledige tekst van de Helsinki-conferentie:

<http://www.bologna-berlin2003.de/pdf/Results.pdf>

⁹ CROHO staat voor Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs, zie daartoe bijvoorbeeld:

http://www.ib-groep.nl/zakelijk/HO/CROHO/Raadplegen_of_downloaden_CROHO.asp

¹⁰ bijvoorbeeld de Nederlands Vlaamse Accreditatieorganisatie NVAO (zie www.nvaonet.nl), Hobéon, NQA, QANU, Certiked en DNV

Daarnaast speelt het een belangrijke rol dat een Nederlandse HBO-opleiding Social Work (bijvoorbeeld een IBSW) niet automatisch een diploma oplevert dat erkend wordt in het buitenland. Dat is overigens geen specifiek Nederlands probleem, omdat het omgekeerde ook geldt. Als internationale studenten echter een kleiner studieonderdeel (bijvoorbeeld drie maanden studie of een half jaar stage als keuzeonderdeel) in het buitenland verblijven, dan levert dat meestal geen problemen op. Het wordt dan onderdeel van het in eigen land erkende diploma. Maar bij een volledig curriculum en daaraan verbonden diploma ligt dat anders. Waarom in Maastricht IBSW gaan volgen als dat aan het einde van de rit een diploma oplevert dat (nog) niet erkend wordt in bijv. Frankrijk?

Kortom: een bacheloropleiding kent een studieduur, variërend tussen 180 en 240 EC. De bachelor kent een eigen major, minor(en) en keuzegedeelte. Het is in principe een volwaardige beroepsgerichte opleiding, die een student klaarstoomt voor de arbeidsmarkt.

2.3. Wat is social work?

Ook wat betreft de benaming van beroepsopleidingen is er nogal wat verwarring. Want wat is Social Work c.q. een Social Worker? In de Angelsaksische benadering betreft het vooral een beroep dat we naar Nederlandse maatstaven zouden vertalen in "Maatschappelijk Werker". Buiten Nederland zijn benamingen als Sociaal Pedagogisch Hulpverlener, Cultureel-Maatschappelijk Werker, Maatschappelijk Werker niet echt bekend. Een vaker voorkomend onderscheid, bijvoorbeeld in Groot Brittannië, is dat tussen Social Pedagogue en Social Worker. In Duitsland wordt het verschil benoemd als Sozialarbeit (casework) en Sozial Pädagogik. (Lorenz, 2000).

Toch bestaan er ook overeenkomsten in de verschillende rollen die een Social Worker in verschillende contexten kan spelen. Genoemde rollen zijn die van counsellor/caseworker (pakt bij individuen persoonlijke problemen aan), advocate (belangenbehartiger van mensen die met sociale exclusie bedreigd worden), partner (samenwerking tussen Social Worker en kansarme personen/groepen), assessor of risk or need (met name vroegtijdige onderkenning van signalen), caremanager (regelt afstemming hulpvraag en -aanbod zonder hulp zelf te verzorgen), agent of social control (handhaving belangen van sociaal systeem t.o.v. mensen met problematisch gedrag) (Asquith *et al.*, 2005).

Hogeschool Zuyd start per 1-9-2006 met een nieuwe HBO-Bachelor Social Work en heeft daarvoor een apart CROHO-nummer (Centraal Registratie Orgaan Hoger Onderwijs) aangevraagd bij de Informatie Beheer Groep. Veel opleidingen in Nederland voeren ook de titel Social Worker op, maar handhaven onder die benaming wel de oorspronkelijke, traditionele CROHO-nummers behorend bij (meestal) Maatschappelijk Werk, Sociaal Pedagogische Hulpverlening, Cultureel-Maatschappelijk Vormgever en/of Creatieve Therapie. Het werkveld vraagt steeds breder opgeleide studenten, die in staat zijn om zich snel aan te passen aan de sterk wisselende eisen en ontwikkelingen in het beroepenveld (SCP, 2004; Vliet *et al.*, 2004, april). Alle afgestudeerde Social Work-studenten zijn breed opgeleid, maar hebben wel de kans gekregen zich daarnaast specifieker op een bepaald segment van de beroepenmarkt te specialiseren.

Wat de inhoud van Social Work is, wordt door de nieuwe opleiding Social Work in Hogeschool Zuyd door middel van competenties geformuleerd, verdeeld over drie segmenten, die (samengevat) inhouden (Goossens *et al.*, 2005 februari):

- segment 1: het (methodische) contact met de cliënt/systeem;
- segment 2: functioneren in team- en organisatieverband;
- segment 3: innovatie en onderzoek.

Vooraf de competenties van segment 1 krijgen veel specifieke nadruk in de traditionele voorlopers van Social Work. Maar ook in de uitstroomprofielen Sociaal Pedagoog, Maatschappelijk Werk, Sociaal Agoog en Cultureel-Maatschappelijk Agoog heeft de specialisatie vooral betrekking op dit eerste segment, waar segment 2 en 3 vooral indirect en meer generiek in functie lijken te staan van het welzijn van de cliënt. Als het team en organisatie beter functioneren, dan komt dat ook de hulp- en dienstverlening aan de cliënt ten goede. Innovatie en onderzoek zijn er vooral op gericht om uiteindelijk het hulp- en dienstverlenend aanbod te verbeteren.

In diverse Social Work opleidingen in Europa wordt relatief meer de nadruk gelegd op onderwerpen als

- kennis en beïnvloeding van sociaal beleid,
- onderzoek (evidence-based) van de beroepspraktijk,
- theorie m.b.t. belangrijke onderwerpen binnen sociale wetenschappen,
- het opzetten en managen van sociale projecten. Daarin staat niet zo zeer de persoonlijke en hulpverlenende band met de cliënt centraal, maar een meer zakelijke sociaal-wetenschappelijke en beleidsmatige benadering van hedendaagse sociale

vraagstukken. Met andere woorden: daar krijgen segmenten 2 en (vooral) 3 meer de nadruk.

Hogeschool Zuyd Social Work kent vier uitstroomprofielen, waarvan er drie geïnspireerd zijn op de (voormalig een eigen CROHO-nummer hebbende) opleidingen Maatschappelijk Werk, Cultureel-Maatschappelijk Vormgeving en Sociaal Pedagogische Hulpverlening. Een vierde uitstroomprofiel wordt de Sociaal Agoog, die momenteel in opzet is, maar waarin met name de onderdelen onderzoek, sociaal beleid, sociaal-wetenschappelijke theorie en projectmanagement. Deze vier uitstroomprofielen hebben met elkaar gemeen dat ze in hun specifieke profiel allen dezelfde Social Work-competenties nastreven, zij het grotendeels als equivalente competenties (toegesplitst op het specifieke beroep waar het uitstroomprofiel zich op richt) en daarnaast enkele beroepsprofiel-specifieke competenties.

Dit roept een paar strategische vragen op aangaande de inhoudelijke opzet van de IBSW:

- 1) Gaat de IBSW-Maastricht dezelfde 16 competenties als Social Work Hogeschool Zuyd garanderen? Daarbij uitgaande van dezelfde met name cliëntgerichte competenties (daadwerkelijk ook in de directe contacten met de cliënten in staat zijn specifiek beroepsmatig methodisch te handelen en reflecteren) met een nadrukkelijker internationale vergelijkende invalshoek, met daarnaast relatief meer aandacht voor de sociaal-wetenschappelijke en beleidsmatige invalshoek? Gaat IBSW-Maastricht aansluiten op het bestaande Social Work curriculum?
- 2) Of gaat de IBSW vooral de meer zakelijk en rationeel georiënteerde sociaal-wetenschappelijke en beleidsmatige benadering benadrukken ten faveure van de cliëntgerichte benadering? Gaat de IBSW zich daarbij op andere competenties dan het Social Work curriculum? Gaat IBSW-Maastricht een compleet nieuw curriculum ontwikkelen?

3. Onderzoeksopzet:

3.1. Oriëntatie

Het onderzoek met betrekking tot de concretisering van de Internationale Bachelor Social Work is begonnen met een uitgebreide oriëntatie op de onderzoeksvraag door middel van literatuurstudie en het raadplegen van Internet (vooral Internetsites van hogescholen en universiteiten in Europa, Afrika en Noord-Amerika die zich profileren op het vlak van Internationaal Social Work). Daarnaast zijn er gesprekken geweest met internationaal georiënteerde collega's binnen en buiten Hogeschool Zuyd. Collega's en de lector van de Kenniskring CESRT zijn geconsulteerd. Ook is gebruik gemaakt van de bij de EUSW-netwerk (European Platform for Worldwide Social Work), waarvan CESRT-collega Maria José Freitas deel uitmaakt. Alle hierbij aangesloten hogescholen is gevraagd om informatie te verstrekken aangaande een hen bekende reeds bestaande internationale Social Work invulling, of andere ideeën daaromtrent.

3.2. 12 indicatoren

De in de oriëntatiefase verkregen informatie is geanalyseerd. Daartoe zijn eerst een aantal indicatoren vastgesteld. Aan de hand daarvan kunnen de verschillende (pro's en contra's van de verschillende) IBSW-varianten met elkaar vergeleken worden. Opleidingen blijken niet alleen te verschillen in hun definitie van wat Social Work, Bachelor/Master en International inhoudt. De oriëntatie heeft 12 indicatoren opgeleverd aan de hand waarvan opleidingen aanzienlijk kunnen verschillen. Deze 12 indicatoren worden hierna geconcretiseerd. Elke indicator eindigt met een aantal vragen die de opdrachtgever zal moeten beantwoorden, om uiteindelijk tot een onderbouwde keuze te komen welke strategie voor IBSW-Maastricht de beste is.

Indicator 1 Toelatingseisen

De meeste opleidingen stellen een HAVO- (of internationaal equivalente) vooropleiding als voorwaarde om toegelaten te worden. Maar opvallend is dat sommige opleidingen nog andere eisen stellen. Uit onderzoek (Hackett *et al.*, 2003) blijkt dat diverse instellingen voor Hoger Onderwijs Social Work als voorwaarde tot toelating een leeftijdsgrens van bijvoorbeeld 25 jaar formuleren, gecombineerd met aantoonbare ervaring als vrijwilliger of professional in het Social Work beroepenveld. Daarnaast is het opvallend dat sommige instellingen ook als voorwaarde stellen dat de taal van het land waar de opleiding zich bevindt tot zekere hoogte beheerst moet worden. Daar moet een test voor gedaan worden (bijvoorbeeld Deens of Engels als tweede-taal). Zie daartoe bijvoorbeeld een Deense Hogeschool in Aarhus (Aarhus-School-Of-Social-Work, 2006).

Aan welke toelatingseisen moet de in IBSW-Maastricht instromende student voldoen? Een leeftijd van 25+? Aantoonbare werkervaring? Beheersing van het Engels als tweede taal? Nederlands?

Indicator 2 Doelgroep

Sommige opleidingen richten zich op een heel specifieke groep buitenlandse studenten, zoals o.a. de Hogeschool Arnhem-Nijmegen (HAN) doet¹¹. Duitstalige studenten kunnen er een SPH-deeltijdopleiding volgen die volledig duitstalig is. De opleiding wordt door deelstaat Nordrhein-Westfalen erkend.

Ook studenten van (internationaal) samenwerkende hogescholen en universiteiten kunnen doelgroep zijn.

Daarnaast kan de opleiding zich richten op Nederlandse studenten, die gekenmerkt worden door hun internationale belangstelling, c.q. een Social Work diploma willen halen met een duidelijk internationaal accent.

Richt de IBSW-Maastricht zich op Nederlandse studenten? Op studenten van samenwerkende hogescholen? Op een concrete buitenlandse groep studenten?

Indicator 3 Markt voor afgestudeerden

Ook hier bestaan er in Europa verschillende varianten.

Buitenlandse studenten kunnen specifiek opgeleid worden om als Social Worker in hun eigen vaderland (met een Nederlandse opleiding) aan de slag te gaan (uiteraard onder de voorwaarde dat dit diploma dan ook erkend wordt). Zeker in landen waar er een vraag is naar professioneel opgeleide Social Workers, zoals momenteel bijvoorbeeld in Engeland het geval is, is dat een interessante markt. Kenniskring CESRT richt zich via het Careflow-project op deze transnationale problematiek. (Reverda, 2005)

Ook is het mogelijk om studenten op te leiden tot een diploma Social Work, maar daarin wel zodanig op te leiden dat ze ook inzetbaar zijn in de omringende grensoverschrijdende regio. Weer andere opleidingen (bijv. Aarhus) richten zich specifiek op het werken in instellingen waar internationale samenwerking (bijv. Oxfam, Rode Kruis) en diversiteit/ multiculturaliteit (bijv. werken met asielzoekers, allochtone vrouwen) centraal staat.

Als de opleiding zich niet alleen op cliëntgerichte hulp- en dienstverlening richt, maar tevens op competenties die a.h.w. universeel inzetbaar zijn (onderzoek, sociaal beleid, projectmanagement-non-profit) dan kan de markt voor deze afgestudeerden nog breder zijn. Het sluit goed aan op in diverse rapporten beschreven toekomstverkenningen (SCP, 2004; Vliet *et al.*, 2004, april)

Richt de IBSW-Maastricht zich met een internationaal curriculum op de Nederlandse markt? Op de Euregio? Op Engeland? Duitsland? Met een traditioneel Social Work curriculum? Met een curriculum-op-maat (bijv. expliciet gericht op de engelse markt)? Of met een geheel nieuw curriculum, met meer accenten op onderzoek, projectmanagement, sociale theorie en sociaal beleid?

Indicator 4 Welke docenten geven vorm en inhoud aan IBSW-Maastricht

Sommige internationale opleidingen worden volledig verzorgd door eigen docenten, die daartoe alleen een andere taal hoeven te leren (zie indicator 1). Zeker bij joint degrees zie je samenwerking tussen docenten van verschillende hogescholen binnen en/of buiten Nederland.

Joint degrees: instellingen kunnen ook samen een opleiding verzorgen. Zo kan worden samengewerkt met universiteiten en hogescholen binnen Nederland maar ook met instellingen over de Nederlandse grens. In dat laatste geval is het een belangrijk instrument in verdere internationalisering van het hoger onderwijs. Onder de Wet Hoger Onderwijs en Onderzoek kan een gezamenlijke graad, of joint degree, worden afgeleverd. Een dergelijke opleiding wordt door de NVAO als geheel (op opleidingsniveau) geaccrediteerd. Wanneer internationale joint degrees worden getoetst door de NVAO, gelden de Nederlandse kwaliteitseisen. Een gezamenlijke graad van een wetenschappelijke opleiding en hogere beroepsopleiding is overigens uitgesloten, omdat dit strijdig is met het binaire onderscheid. (OCW, 2006-06-06)

¹¹ Voor informatie zie: http://www.han.nl/restyle/int/deu/fac_frameset.xml

Die samenwerking kan plaatsvinden in verschillende werkvormen (De Vries, 2005), variërend van:

- a) een nevenvestigingsmodel (er is een hoofdvestiging, waar een compleet curriculum verzorgd wordt, waarbij internationale docenten van collega-hogescholen en -universiteiten worden uitgenodigd om onderdelen te komen verzorgen);
- b) een roulatiemodel (samenwerkingsverband waarin de participerende hogescholen een compleet curriculum aanbieden, waarbij elke partner een specifiek gedeelte van het curriculum voor zijn rekening neemt);
- c) een tuningmodel (oorspronkelijk onafhankelijk van elkaar bestaande curricula die geleidelijk aan naar elkaar toegroeien door dezelfde eindtermen na te streven en elkaar daarin te erkennen en expertise over en weer te kunnen inzetten).

Krijgt IBSW-Maastricht vorm en inhoud vanuit de docenten Social Work? Worden daar andere opleidingen nadrukkelijk bij betrokken (qua opzet en uitvoering)? Vanuit de euregionale ECSW-partners? Vanuit Europees niveau? Welk diploma hoort daarbij? Welk samenwerkingsvorm wordt beoogd?

Indicator 5 Competenties in curriculum

Ook hier zijn er diverse varianten mogelijk.

- Het internationale curriculum kan zich richten op de Hogeschool Zuyd Social Work competenties (Goossens *et al.*, 2005 februari), met daarbij een duidelijke internationale profilering in alle curriculumonderdelen.
- Het kan internationale accenten krijgen, waarbij de International Federation of Social Workers zich bijvoorbeeld nadrukkelijk willen richten op gezondheid, HIV/Aids, mensenrechten, migratie, ouderen, bescherming persoonlijke informatie, vluchtelingen, leven in rurale gemeenschap, vrouwen, jeugd, vrede en sociale rechtvaardigheid, werkeloosheid, globalisatie, autochtone inlandse bevolking (IFSW, 2005-10-22). Een dergelijk curriculum zou kunnen opleiden tot ontwikkelingswerker vanuit globale Social Work competenties.
- Het kan ook een vernieuwd curriculum zijn, dat zich niet voornamelijk richt op segment-1-competenties (gericht op methodische omgang met de cliënt), maar nadrukkelijker accent legt op segment 2 (functioneren in team- en organisatieverband) en segment 3¹² (professionalisering, onderzoek, vernieuwing) richt op andere dan vertrouwde Social Work competenties. Vergelijk daarbij bijvoorbeeld de doelstellingen van MACESS (Reverda, 2006).

Kiest IBSW-Maastricht voor een programma met voor elke student de drie Social Work-segmenten als basis? Heeft elke afgestudeerde student IBSW hulp- of dienstverlenend contact gehad met cliënten? Of is er een specialisatie bijv. richting onderzoek of projectmanagement vanaf de eerste dag in het eerste studiejaar mogelijk (meer gericht op segmenten 2 en 3)?

Indicator 6 Investeren van geld en personeel

Een vertaling van een reeds bestaand Nederlandstalig curriculum, zonder inhoudelijke wijzigingen, in Engels/Duits gericht op buitenlandse studenten is financieel aantrekkelijk: met hetzelfde product wordt op een nieuwe markt geworven, waarbij er sprake is van voldoende vraag. De opleiding kan met enkele (relatief!) eenvoudige inspanningen een nieuw curriculum opzetten. Daarbij kunnen, eventueel in samenwerking met Social Work-opleidingen in het ontvangende land, competenties specifiek op de maat van betreffend EU-land aandacht krijgen¹³. Waar het samenwerking tussen verschillende partners betreft en het curriculum (of onderdelen daarvan) ook qua inhoud nieuw opgezet moeten worden, dan is dat al een grotere investering in menskracht. Als die opleiding zich richt op nieuwe competenties, dan zal het ook meer tijd kosten deze opleiding geaccrediteerd te krijgen door

¹² Zie voor concretisering van de drie segmenten: Goossens e.a. (2005)

¹³ Als bijvoorbeeld voor de Ierse markt studenten opgeleid moeten worden, dan is het wel van belang dat ze op de hoogte zijn van aldaar gehanteerde methodieken en social policy.

de NVAO. Ook marketing kost veel tijd en energie. Is er immers in het werkveld wel behoefte aan de afgestudeerden? Het heeft weinig zin een opleiding te beginnen waar geen vraag naar is (vanuit studenten en werkveld).

Hoe kan IBSW-Maastricht een opleiding worden die met een relatief geringe investering van menskracht (in tijd en geld) tot een aansprekend internationaal programma kan komen en daarmee een nieuwe geleding studenten kan aantrekken?

Indicator 7 Facilitering, samenwerking en verantwoordelijkheid

Er zijn verschillende varianten mogelijk om de IBSW-Maastricht te gaan organiseren. Is er sprake van een complete Bachelor, gericht op internationale studenten, in samenwerking met buitenlandse collega's, dan zullen reis- en verblijfkosten een rol erbij gaan spelen. Zelfs campus-achtige huisvesting zou dan tot de mogelijkheden kunnen behoren. In de samenwerking kunnen de verantwoordelijkheden verschillend liggen, mede afhankelijk ervan of gekozen wordt voor het reeds genoemde nevenvestigings-, roulatie- of tuningsmodel.

Gaat IBSW-Maastricht op eigen houtje een Internationale Bachelor ontwikkelen? Wordt er gekozen voor een samenwerkingsverband, waarbij Maastricht hoofdvestiging is en andere samenwerkende hogescholen daarbij naar Maastricht komen om specifieke diensten aan te bieden (nevenvestigingsmodel)? Kiest de IBSW voor een roulatiemodel waarbij studenten voor verschillende onderdelen rouleren tussen de verschillende partner-hogescholen (roulatiemodel)? Of wordt er gekozen voor een geleidelijke toegroeï naar elkaar, waarbij IBSW-Maastricht het initiatief neemt (tuning-model)?

Indicator 8 Totale cursusduur

- Een Bachelor in Europa bedraagt meestal 180-210 EC (drie tot drieëneenhalf studiejaar). Overwogen zou kunnen worden een verkorte driejarige Bachelor te ontwikkelen als verkort programma voor studenten met duidelijke ervaring (via werk of opleiding) in Social Work. Dergelijke verkorte trajecten sluiten ook goed aan op het nieuwe Wetsvoorstel Hoger Onderwijs en Onderzoek (OCW, 2006-06-06);

- Voor buitenlandse studenten die niet geïnteresseerd zijn in de complete major van de IBSW, zouden minoren ontwikkeld kunnen worden (Engelstalig) aangaande sociaal beleid, sociale theorie, onderzoek, projectmanagement. Het betreft hier dan eenheden van 15 EC (waar het minoren betreft) of onderdelen van 3 EC (waar het keuzeonderdelen betreft).

Als bijvoorbeeld Spaanse studenten naar Maastricht willen komen om een deel van het curriculum te doorlopen (of in onderlinge samenspraak tussen IBSW en betreffend Spaans instituut), dan zal dat niet zoveel problemen opleveren, omdat dit slechts een gedeeltelijke invulling van het eigen curriculum vormt. De oorspronkelijke Spaanse opleidingseisen c.q. opleidingscompetenties kunnen dan gehandhaafd blijven. Hier ligt mogelijk ook een interessante markt (studenten geen volledige bachelor maar een gedeelte laten lopen en daarvoor gefinancierd worden).

Een volledige Nederlandse HBO-Bachelor bedraagt 240 EC; wellicht zou er een onderscheid gemaakt kunnen worden tussen Nederlandse studenten de eerste 60 EC als propedeuse te laten lopen en vanaf het tweede jaar (moeten dan aan bepaalde instroomeisen voldoen) ook gericht op internationale studenten.

Richt IBSW-Maastricht zich op een cursusduur van 180, 210 of 240 EC? Is daar qua instroom nog variatiemogelijkheid in? Hoeveel tijd gaat de major innemen? Hoeveel minoren komen er dan? Zijn er ook keuzeonderdelen?

Indicator 9 Diplomerings/ certificering

Voor Nederlandse studenten kan de IBSW-Maastricht tot een in Nederland erkend diploma Social Worker leiden, als dat gaat onder de vlag van het door Social Work Sittard aangevraagd CROHO-nummer. De erkenning van het volledige Bachelor-diploma in het buitenland zal nog wel wat voeten in de aarde hebben. Als er een nieuwe opleiding onder een nieuw CROHO-nummer aangevraagd wordt, dan zal dat nog meer tijd in beslag gaan nemen.¹⁴ Bij een samenwerking met partner-hogescholen kan gedacht worden aan bi-diplomerings (met erkenning in zowel Nederland als vaderland van de student) en diverse joint degree-verbanden.

Ook bestaan er samenwerkingsverbanden op het niveau van certificaten, zoals bijvoorbeeld het ECSW (ECSW, 2004) en specifieke studieonderdelen (bijvoorbeeld bij jaarstages of stages/studies van 3 maanden die door anderen dan het “moederinstituut” verzorgd worden).

Ook kan er samengewerkt worden d.m.v. bijvoorbeeld “dubbeldiplomerings”. Elke deelnemende instelling houdt recht op graadverlening en de student krijgt twee of meer diploma’s, mede afhankelijk van aantal partners en afspraken binnen het consortium. In het diplomasupplement wordt het consortium en de deelnemende instellingen vermeld. (De Vries, 2005)

Ook kan een van de samenwerkende partners de positie innemen van graadverlenende instelling. Studenten die afstuderen bij een van de andere partners in het consortium krijgen dan ook het diploma van die ene graadverlenende instelling. (De Vries, 2005)

Richt IBSW-Maastricht zich op een in Nederland erkend Social Work diploma? Op een nieuw diploma van een nieuw te accrediteren opleiding? Op een graad die vanuit samenwerking door een andere partner wordt verleend?

Indicator 10 Major, minor of specialisatie

Aangezien de opdracht gericht is op een Bachelor-opleiding, zal deze volledige opleiding gaan bestaan uit een major (gericht op zich eigen maken van gedefinieerde opleidingsspecifieke competenties) met minor-onderdelen (specialisatie-eenheden van 15 EC) en persoonlijke verdiepings- en specialisatiemogelijkheden van minder dan 15 EC.

In de major staan de voor het beroep onmisbare competenties centraal. Bovendien vormt de major de basis waarop minoren voort kunnen borduren. De propedeuse is 100% major (evenals de diverse stages en afstuderen), die daarmee minimaal 120 en maximaal 225 EC bedraagt.

De minor is altijd postpropedeutisch en bedraagt minimaal 15 EC en maximaal 120. Er kan een onderscheid gemaakt worden in drie typen minoren, nl. verdiepende (daarvoor mogen aan de poort begineisen geformuleerd worden naar binnenstromende studenten), verbredende (ook hier mogen eisen gesteld worden, maar waarschijnlijk spreekt dit ook meer externe studenten aan) en master-voorbereidende minoren (waarschijnlijk alleen interessant voor studenten die betreffende major volgen).

Een minor is een onderwijseenheid van 15 EC, die echter opgebouwd kan zijn uit kleinere, inhoudelijk wel samenhangende, onderdelen van 3 EC (bijvoorbeeld de minor Begeleidingskunde, met als onderdelen assertiviteit 3 EC, conflicthanteren 3EC, begeleidingstheorie 3 EC, praktijkgedeelte 6 EC). Een minor staat in principe (met instapvoorwaarden) ook open voor studenten van andere faculteiten en mag een boven- en ondergrens trekken qua aantal studenten.

¹⁴ Al zijn er wel via Erasmus, Socrates en NUFFIC wellicht mogelijkheden te vinden die tot snellere resultaten kan leiden.

Naast major en minor is er nog de mogelijkheid van Keuzemodulen: kleinere onderdelen die de student kan gebruiken om zijn vrije studiepunten mee te vullen.

(Reijns, 2006)

- De IBSW-Maastricht kan opgezet worden als een major met verschillende uitstroomprofielen (bijvoorbeeld profileren binnen IBSW door te specialiseren in onderzoek, methodiekontwikkeling, sociaal beleid, projectmanagement). De major bestaat dan uit de propedeuse, stages, afstudeeropdracht en uitstroomspecifieke competenties.
- Een student kan kiezen voor een verdiepende minor: hij volgt daartoe binnen of buiten IBSW een programma van 15 studiepunten dat een specifieke verdieping inhoudt ten aanzien van een of meerdere competenties IBSW;
- Een student kan kiezen voor een verbredende minor: hij volgt daartoe binnen of buiten IBSW een programma van 15 studiepunten dat een meer generieke verbreding inhoudt ten aanzien van een of meerdere competenties IBSW. Een dergelijke minor zou bijvoorbeeld ontwikkeld kunnen worden met Interreg ECSW; dit Euregionale programma zou vrij eenvoudig tot minor kunnen worden omgewerkt, toegankelijk voor reguliere Social Work studenten en IBSW-studenten;
- Er kan een minor ontwikkeld worden ter voorbereiding op onderwijs op Masterniveau bijv. om ook studenten uit de reguliere Bachelor Social Work een betere aansluiting te laten geven op Masteronderwijs van bijvoorbeeld MACESS¹⁵;

Uit welke major-, minor- en keuzeonderdelen gaat het Bachelorprogramma van IBSW-Maastricht samengesteld worden? Komen er uitstroomprofielen? Hoe gaat de samenwerking met internationale onderdelen binnen het reguliere curriculum Social Work eruit zien?

Indicator 11 Taal

Ook hier zijn er verschillende varianten mogelijk. Meestal wordt ervoor gekozen de taal van het land waar de opleiding gevestigd is als uitgangspunt te nemen en eisen te stellen aan het taalbeheersingsniveau van de buitenlandse studenten (Copenhagen-College-of-Social-Work, 2005; Hackett et al., 2003). ECSW (ECSW, 2004) kiest ervoor om in de intercollegiale samenwerking de moedertaal van de diverse deelnemende instellingen als uitgangspunt te nemen. Het behoort tot de mogelijkheid om Engels als vak onderdeel te laten zijn van het internationale programma; zie daartoe bijvoorbeeld de Hogeschool van Amsterdam (Hogeschool-Amsterdam, 2003).

Welke voertaal wordt gekozen in IBSW-Maastricht. Engels? Duits? Nederlands? Welke eisen worden daarbij gesteld aan de instromende studenten?

Indicator 12 Een verplicht buitenlands/multicultureel onderdeel

Veel van de onderzochte internationaal geïntereerde opleidingen verplichten hun studenten een gedeelte van het programma (en het betreft meestal de stage, maar het kunnen ook minoren betreffen) in het buitenland te lopen of in instellingen met een duidelijk internationale en/of multiculturele invalshoek.

Wordt er in IBSW-Maastricht ook voor gekozen om sommige studieonderdelen verplicht in het buitenland te laten lopen, zoals bijv. een jaarstage? Hoe gaat de verhouding binnen het programma uitzien tussen internationaal en multicultureel?

¹⁵ Zie: www.maccess.nl

3.3. 3 scenario's

Er zijn op basis van de verzamelde gegevens met behulp van de 12 criteria misschien wel 20 varianten te bedenken met behulp waarvan de IBSW-Maastricht ingevuld zou kunnen worden. Centrale vraag daarbij is hoe ambitieus en tegelijk pragmatisch de opleiding wil zijn.

- SCENARIO 1: Wil de opleiding op heel korte termijn een IBSW gaan realiseren, dan kunnen daarbij pragmatische keuzes de boventoon voeren. Een van die pragmatische keuzes is dan om aan te sluiten bij bestaande opleidingscompetenties van Hogeschool Zuyd Social Work (en bijbehorend CROHO-nummer). Vier uit het Europees vergelijkend onderzoek naar voren gekomen varianten worden besproken onder de noemer "scenario 1". Met deze vier varianten kunnen in principe dezelfde door de opleiding Social Work van Hogeschool Zuyd vastgestelde 16 competenties (Goossens et al., 2005 februari) gerealiseerd worden, maar wel op een bijzondere wijze daaraan vorm en inhoud geven.
- SCENARIO 2: Wil de opleiding een IBSW gaan realiseren waaraan studenten uit de Euregio en Europese Unie kunnen deelnemen, dan zal de opleiding wel een diploma moeten opleveren dat in de vaderlanden van deze studenten erkend wordt. Een dergelijke opleiding ontwikkelen kost ook meer tijd. Drie varianten worden besproken onder de noemer "scenario 2".
- SCENARIO 3: Wat wil Hogeschool Zuyd op het gebied van internationalisering? Een mogelijke variant gericht op internationale studenten, maar de faculteit Social Work overstijgend, wordt hier besproken onder "scenario 3".

SCENARIO 1 pragmatisch **** ambitieuze ***	SCENARIO 2 pragmatisch *** ambitieuze ****	SCENARIO 3 pragmatisch ** ambitieuze *****
VARIANT 1: Hogeschool Arnhem- Nijmegen	VARIANT 5: BACESS	VARIANT 8: International Bachelor College Hogeschool Zuyd
VARIANT 2: ECSW	VARIANT 6: ECSW-bachelor	
VARIANT 3: Aarhus	VARIANT 7: IFSW	
VARIANT 4: Social Management, Policy, Research & Theory		

* = in geringe mate,
 ** = benedengemiddeld,
 *** = gemiddeld,
 **** = bovengemiddeld,
 ***** = in grote mate

4. 8 varianten IBSW-Maastricht

Uit het onderzoek komt naar voren dat er een achttal varianten te bedenken zijn. Sommige daarvan bestaan reeds in realiteit, andere zijn (nog) denkbeeldig (maar wel gebaseerd op onderzoeksgegevens). In bijlage 1 worden de 8 varianten in een schema gekoppeld aan 12 indicatoren, zodat een snellere vergelijking mogelijk is. De belangrijkste voor- en nadelen van de verschillende varianten (gebaseerd op deze 12 indicatoren) staan telkens vermeld. Hieronder worden de varianten kort gekarakteriseerd met mogelijke voor- en nadelen beschreven.

1. De Hogeschool Arnhem Nijmegen variant (= Scenario 1: aansluiten bij bestaand Social Work-curriculum)
1.1. Een korte karakterisering met twee subvarianten: a- De opleiding vertaalt zijn eigen curriculum in het Engels of Duits, afhankelijk van de studenten waarop men zich gaat richten. Daarbij is het van belang dat het in Nederland verstrekte diploma erkend wordt in het vaderland van de internationale student. Zo is in Hogeschool Arnhem/Nijmegen Social Work een afspraak met deelstaat Nordrhein-Westfalen dat Duitse studenten die het curriculum Social Work aan HAN volgen, daarmee zowel in Nederland als in de deelstaat aan de slag kunnen. Overigens verzorgt HAN ook cursussen van 18EC voor studenten van partnerhogescholen¹⁶. b- Op dezelfde wijze zou ook IBSW van betekenis kunnen zijn voor Duitsland, Engeland en Ierland, waar momenteel ook een tekort aan Social Workers bestaat. Al zal dan een vertaling van het curriculum alleen niet volstaan en kan in samenwerking met bijv. engelse partnerhogescholen op de specifiek in Engeland benodigde competenties aangestuurd kunnen worden.
1.2. Enkele voor- en nadelen van deze variant Deze variant heeft een aantal voordelen: - Het is betrekkelijk eenvoudig te realiseren: het bestaande curriculum hoeft alleen vertaald te worden in het Duits. - Het kan mogelijk een opleiding worden met een baangarantie in Engeland (als gekozen wordt voor het klaarstomen van Nederlandse, Duitse en andere Europese studenten voor een Social Work baan in Engeland). - Het levert de opleiding extra studenten op, die ze anders zouden moeten missen. - Leidt op tot een erkend diploma Social Work (in Nederland en in Nordrhein-Westfalen). - Flexibiliteit is mogelijk: ook onderdelen van curriculum kunnen gevolgd worden. Enkele nadelen: - Een dergelijk curriculum is niet echt vernieuwend. Als de oriëntatie echter op de arbeidsmarkt in bijvoorbeeld Engeland komt te liggen, dan zal uiteraard voldaan moeten worden aan de Engelse criteria en is er wel degelijk sprake van vernieuwing (met alleen herhaling van Nederlands onderwijs, zonder expliciet aandacht te schenken aan de wijze waarop segmenten 1, 2 en 3 in Engeland worden ingevuld, zal de Engelse overheid en werkgevers niet tevreden zijn). - Het internationale accent wordt met name gelegd in de taal, terwijl van een uitwisseling c.q. vergelijking van Duitse en Nederlandse vraagstukken op docent- en studentniveau buiten beschouwing blijft. - Richt zich niet op nauwe samenwerking en kennismaking tussen Nederlandse en buitenlandse studenten en docenten.

¹⁶ Zie voor meer info: http://www.han.nl/restyle/int/deu/fac_frameset.xml

2. De Euregionale Certificaat Social Work variant (= Scenario 1: aansluiten bij bestaand Social Work-curriculum)

2.1. Een korte karakterisering

- De ECSW-variant (Euregional Certificate Social Work; Interreg Project): de studenten doorlopen het reguliere Social Work programma van hun eigen opleiding, maar worden in staat gesteld een gedeelte van het programma (vastgesteld in een minimum aantal te behalen EC's of percentage van het programma) een internationaal karakter te geven (met verplichte en vrije onderdelen). Daarbij vindt er een uitwisseling plaats tussen studenten van verschillende hogescholen en worden door de verschillende participanten verschillende onderdelen aangeboden. Het is geen eigenstandig programma, maar een certificaat bij het Social Work diploma. Het heeft daarin een minor-karakter.
- Bij de Hogeschool van Amsterdam (Hogeschool-Amsterdam, 2003) loopt er een vergelijkbaar internationaal programma.¹⁷

2.2. Enkele voor- en nadelen van deze variant

Deze variant heeft een aantal voordelen:

- Het geeft studenten de kans om internationale ervaring door middel van uitwisseling op te doen.
- Studenten en docenten leren in uitwisselingsrelatie verschillen en overeenkomsten in Social Work (praktijk en theorie) beter begrijpen.
- Het biedt flexibiliteit omdat studenten ook naar eigen belangstelling invulling kunnen geven (zowel kwalitatief als kwantitatief wat studiepunten betreft).
- Het kan eventueel ingezet worden als een minoronderdeel.

Enkele nadelen:

- Een certificaat bijgevoegd bij een Social Work Bachelordiploma is geen volledige Bachelor. Daarmee valt deze variant eigenlijk buiten de gegeven opdracht en kan hij gekenschetst worden als een zog. minor (Reijns, 2006). Hij kan wel verder uitgebouwd worden tot een volwaardige bachelor (zie variant 6).
- Het leidt niet op tot een eigenstandig erkend diploma Social Work, maar is als certificaat daar onderdeel van.

¹⁷ Er bestaan ook e-learning-varianten met behulp waarvan studenten tot 15 EC kunnen verdienen aan een internationaal getint Social Work-studieonderdeel, zoals bijv. te vinden bij www.virclass.net in Noorwegen. Deze e-learning-variant is overigens in principe toepasbaar bij alle hier besproken varianten IBSW-Maastricht.

3. De Aarhus-variant (= Scenario 1: aansluiten bij bestaand Social Work-curriculum) 3.1. Een korte karakterisering De opleiding is een volledige bacheloropleiding en duurt 3½ jaar (210 EC). Het leidt tot een Social Work-diploma. Belangrijkste doel is een programma te ontwikkelen waarin studenten leren om een intercultureel en internationaal perspectief in te nemen. Het programma wordt verzorgd in het Deens. In het eerste jaar lopen internationale en Deense studenten hetzelfde curriculum m.u.v. een internationale introductie van 1 maand. Vanaf het tweede jaar wordt het curriculum opgebouwd rond drie assen: as 1: context: lokaal/deens, regionaal/westers, globaal/niet-westers as 2: niveau: individueel, groep, gemeenschap as 3: methodologische aanpak: positivistisch, constructivistisch, radicaal/kritisch. In het vierde semester lopen studenten stage in internationaal georiënteerde organisaties in Denemarken of in buitenland. In het vijfde en zesde semester staan thema's ook centraal volgens 3-assen-benadering (verlies-/crisis-/rouwbegeleiding, godsdienst, cultuur, etniciteit, seksespecifieke benadering, community work en participatie. Het 7e semester is een bachelor project. Voorwaarde is dat studenten van de 210 EC minimaal 18 EC in het buitenland behalen (maar het mogen er uiteraard meer zijn). 3.2. Enkele voor- en nadelen van deze variant Deze variant heeft een aantal voordelen: - Het levert een Social Work diploma op dat in Denemarken erkend wordt. Je kunt er in Denemarken ook mee terecht in instellingen die niet direct internationaal georiënteerd zijn. - Het internationale curriculum sluit aan op een brede inleidende propedeuse; het geeft studenten de kans zich goed te oriënteren en een bewuste keuze te maken voor de internationale variant. - Reguliere Social Work thema's worden beschouwd vanuit een internationaal en intercultureel perspectief. - Verder kijken dan je neus lang is: studenten dwingen om vanuit diversiteit naar sociaal-maatschappelijke en persoonlijke vraagstukken te laten kijken, geeft de "internationale" student een zekere meerwaarde. Enkele nadelen: - Het levert een diploma op dat vooralsnog alleen in Denemarken erkend wordt. - Er is geen internationale samenwerking wat betreft curriculumopbouw en -inhoud. Het internationale aspect wordt zo wel sterk door een Deense bril bekeken. Uitwisseling met collega-instellingen is minimaal. - Door Deens als voertaal te kiezen, worden buitenlandse studenten afgeschrikt en krijgt het curriculum daardoor toch een sterk Deens accent.

4. De IBSW for Social Research, Social Theory, Management and Social Policy-variant (= scenario 1: aansluiten bij bestaand Social Work-curriculum)¹⁸

4.1. Een korte karakterisering

In Hogeschool Zuyd Social Work kunnen studenten na het eerste jaar zich specialiseren in uitstroomprofielen: Sociaal Pedagoog, Cultureel-Maatschappelijk Agoog, Maatschappelijk Werker en Sociaal Agoog. Alle uitstroomprofielen richten zich op de realisatie van de 16 vastgestelde Social Work-competenties (ook via equivalente en specifieke competenties). Drie van de vier uitstroomprofielen van deze Sittardse opleidingen worden gekenmerkt door een sterk op de cliëntgericht aanbod. In het Sittardse uitstroomprofiel Sociaal Agoog krijgt het directe cliëntgerichte handelen relatief minder aandacht dan de meer zakelijke kant van het beroep van Social Worker, zoals verwoord in de segmenten 2 en 3 (Goossens *et al.*, 2005 februari).

IBSW zou een complete Bachelor kunnen ontwikkelen, gebaseerd op dit Sittardse Sociaal Agoog-uitstroomprofiel. Een bachelor met uitstroomprofielen als sociaal onderzoek, sociale theorie, projectmanagement-non-profit en sociaal-beleid. In IBSW-Maastricht zou variant zich voornamelijk kunnen richten op de Euregio en Europa als speelveld (terwijl bij de opleiding Social Work in Sittard met name Nederland het uitgangspunt is). In deze Maastrichtse Engelstalige IBSW-variant is de internationale en vergelijkende dimensie essentieel. Deze opleiding mikt in die zin op andere (meer internationaal georiënteerde) studenten dan de Social Work opleiding in Sittard, maar sluit wel aan op de bestaande competenties (en CROHO-nummer). De segment-1-competenties blijven immers aandacht krijgen in dit curriculum. Wil de student competenties op segment 2 en 3 verwerven, dan blijft het directe contact met de cliënt in segment 1 daartoe de basis. Kennis en ervaring met cliënten en collega's als basis om Social Worker te worden.

4.2. Enkele voor- en nadelen van deze variant

Deze variant heeft een aantal voordelen:

- Het leidt op tot een in Nederland erkend diploma Social Work.
- Samenwerking tussen Sittard en Maastricht is goed mogelijk; studenten met een propedeuse behaald in Sittard zouden kunnen instromen in IBSW-2 in Maastricht en Maastrichtse studenten in Sittard.
- Internationale studenten kunnen onder bepaalde condities (goed Engels kunnen spreken en schrijven, aantoonbare belangstelling en/of ervaring in Social Work-achtige organisaties en/of organisaties gericht op internationale samenwerking en uitwisseling) instromen in het tweede studiejaar.
- Het curriculum in Maastricht wordt Engelstalig. Dat maakt het ook mogelijk dat internationale studenten onderdelen van dat programma (bijvoorbeeld drie maanden) regulier probleemloos kunnen volgen. Dat levert wel extra mogelijkheden en geld op. Dat geldt ook voor tweede jaar, stagejaar en vierde jaar, waar studenten onderdelen kunnen doorlopen.
- Inbreng buitenlandse docenten is goed mogelijk.

Enkele nadelen:

- Een extra afstudeerrichting onder hetzelfde CROHO-nummer biedt studenten wel meer mogelijkheden, maar de hogeschool Zuyd c.q. Social Work mogelijk netto geen extra studenten op en wordt mogelijk in dezelfde vijver gevestigd als Social Work Sittard (en het is niet de bedoeling dat zo concurrentie wordt aangegaan). Want daarvoor is het verschil met de reguliere Social Work mogelijk toch te klein. Daarom is een goede positionering t.o.v. Social Work Sittard heel belangrijk.

¹⁸ De term Sociaal Agoog is in het buitenland niet bekend. Daarom is voor de benaming IBSW for Social Research, Social Theory, Management en Social Policy gekozen, omdat deze vlag de lading beter dekt dan bijvoorbeeld International Social Agogue (een niet bestaande term, die in het buitenland veel vragen zal oproepen).

- Door Nederlandse opleiding is een internationale uitwisseling in het curriculum zelf, met name tussen studenten onderling, minimaal, omdat de meeste studenten Nederlands zullen zijn.

5. De BaCess-variant (= Scenario 2: geheel nieuwe opleiding met eigen CROHO-nummer)

5.1. Een korte karakterisering

De opleiding leidt niet meer op tot de competenties van Social Worker, maar leidt een eigen soort Social Worker op. Een geheel nieuw programma waar een nieuw CROHO-nummer voor aangevraagd moet worden. Deze variant gaat verder dan de vierde variant, omdat ze zich veel minder richt op hulp- en dienstverlening, maar veel sterker op sociaal beleid, sociale theorie, sociaal kwalitatief en kwantitatief onderzoek en

projectmanagement/ondernemerschap. Dus niet zo zeer studenten die hulp- of dienstverlenend zijn in het directe contact met cliënten, maar meer studenten die het uitdagend vinden om in de randvoorwaardelijke sfeer iets voor cliënten te betekenen door een project in de praktijk goed op te zetten, uit te voeren en te evalueren. Door een gedegen onderzoek te doen en op basis daarvan aanbevelingen te doen. Door via beleidsbeïnvloeding belangen van doelgroepen beter te behartigen. Deze studenten krijgen dus GEEN diploma Social Work.

De opleiding is a.h.w. een Bachelor-variant van de Masteropleiding MACESS (Master Comparative European Social Studies)¹⁹, waar de aandachtsgebieden ook meer richting (vergelijkend Europees) onderzoek, sociaal beleid, sociale theorie en projectmatig ondernemerschap gaan.

In de uitwerking kan gedacht worden aan een joint degree variant (bijvoorbeeld in samenwerking met EUSW-netwerkpartners). Ook de European Community Education Studies van Fachhochschule Koblenz-variant is hiermee te vergelijken: een eigenstandig curriculum, deels onder eigen verantwoordelijkheid en deels onder verantwoordelijkheid van internationale partnerhogescholen.

5.2. Enkele voor- en nadelen van deze variant

Deze variant heeft een aantal voordelen:

- Deze bachelorvariant sluit goed aan op de MACESS-master-variant.
- Deze variant richt zich duidelijk op een ander type student en ander type beroep dan de traditionele Social Work opleiding. Het is een zakelijkere variant van Social Work, met relatief veel aandacht voor de ratio (theorie, sociaal beleid, projectmanagement, onderzoek) en minder voor het directe hulpverlenende contact.
- Samenwerking met MACESS-docenten is mogelijk.
- Samenwerking met partner-hogescholen en universiteiten in het buitenland maakt het curriculum alleen maar rijker.
- Uitwisseling van ervaringen zijn mogelijk op student- en docentniveau.
- Studenten van Social Work Sittard en andere faculteiten kunnen onderdelen van programma als "minor" volgen.

Enkele nadelen:

- Een belangrijk nadeel voor scenario 2 (en dus ook deze variant) is dat het CROHO-nummer nog aangevraagd zou moeten worden. De opleiding is nu nog niet erkend en zal mogelijk niet snel van start kunnen gaan, tenzij via NUFFIC zaken gedaan kunnen worden.
- Zit de markt te wachten op dergelijke BaCess-opgeleide studenten?

¹⁹ Zie tevens: www.maccess.nl

6. De ECSW-Bachelor-variant (= Scenario 2: geheel nieuwe opleiding met eigen CROHO-nummer)
6.1. Een korte karakterisering De certificaatgedachte van variant 2 wordt verder uitgebreid tot een complete Bachelor. De partnerhogescholen bij ECSW zouden gezamenlijk een Internationale Bachelor kunnen oprichten, die er uiteindelijk toe leidt dat de studenten uit de verschillende participerende hogescholen (en bijbehorende landen c.q. deelstaten) het diploma erkennen. Deze Bachelor kan zich als nieuwe opleiding profileren, waarvoor elke partner in hun thuisland erkenning voor zou moeten aanvragen (in Nederland: nieuw CROHO-nummer). In overleg met de deelnemende partners moet dan beslist worden - op welke competenties de opleiding zich gaat richten?²⁰ - wordt deze joint-degree vorm gegeven via tuning-, nevenvestigings- of carrouselmodel? (De Vries, 2005)
6.2. Enkele voor- en nadelen van deze variant Deze variant heeft een aantal voordelen: - Het kan voortbouwen op reeds bestaande goede contacten tussen hogescholen in Aken, Hasselt, Sittard/Maastricht en Luik²¹, al sluit dit samenwerking met andere Hogescholen en Universiteiten (Keulen en London) zeker niet uit. - Gef profiteerd wordt van de unieke ligging van de euregio: het internationale aspect ligt a.h.w. voor het oprapen. - Uitwisseling van docenten en studenten behoort tot de mogelijkheden. - Er kan gebruik gemaakt worden van reeds bestaande contacten van de hogescholen (bijv. stage-adressen). - Vanwege de centrale ligging van Maastricht goed te bereiken voor alle studenten uit de euregio. - Internationale studenten van buiten de euregio kunnen ook participeren. - Internationale uitwisseling van ervaringen en gedachten tussen studenten is goed mogelijk. - Ook hier kunnen studenten van Social Work Sittard en andere faculteiten gedeelten van het programma als een minor of keuzeonderdeel doorlopen. Enkele nadelen: - Een belangrijk nadeel voor scenario 2 (en dus ook deze variant) is dat het CROHO-nummer nog aangevraagd zou moeten worden. De opleiding is via CROHO nog niet erkend; mogelijk via andere invalshoek (NUFFIC, Socrates) andere mogelijkheden. - Als de opleiding niet in het buitenland erkend wordt, zal het moeilijk worden om internationale studenten te interesseren. - Relatief hoge kosten (qua aanloop en ontwikkeling), maar omdat voortgebouwd kan worden op basis van bestaande contacten wel goedkoper dan variant 5.

²⁰ In het geval deze competenties dezelfde zijn als de 16 Hogeschool Zuyd Social Work doelen, dan gaat deze variant sterk lijken op Aarhus-variant 3.

²¹ Op een conferentie d.d. 22-5-2006 t.b.v. het vierjarig bestaan van het samenwerkingsverband ECSW gaven de participerende Hogescholen, en met name de Hogeschool uit Aken, aan geïnteresseerd te zijn in een intensiever samenwerkingsverband tussen de betrokken hogescholen.

7. De International Federation Social Work-variant (= scenario 2: geheel nieuwe opleiding met eigen CROHO-nummer)
7.1. Een korte karakterisering De International Federation of Social Work heeft eigen globale competenties aangaande internationalisering (incl. interculturalisatie en globalisering) geformuleerd. Deze competenties zouden geschikt kunnen zijn als uitgangspunt om een geheel nieuwe internationale opleiding inhoud en vorm te geven. Het krijgt dan het karakter van "ontwikkelingswerker".
7.2. Enkele voor- en nadelen van deze variant Deze variant heeft een aantal voordelen: - Het is een uniek concept met een uniek uitgangspunt. - Het leidt op tot een wereldwijd beroepsperspectief. - Internationale studenten kunnen leren van de good-and-bad-practice verhalen m.b.t. de benadering van sociale vraagstukken. - Het leert studenten hoe belangrijke de sociale context (lokaal, regionaal, nationaal, Euregionaal en internationaal) is bij het ontstaan en aanpak van problemen. - Het maakt samenwerking c.q. uitwisseling tussen partner-hogescholen en – universiteiten goed mogelijk. - In IFSW krijgen met name ook vraagstukken die voortvloeien uit globalisering de aandacht; de IFSW is Europa-overstijgend. - Het kan opleiden tot HBO-ontwikkelingswerk. - Ook hier kunnen studenten van Social Work Sittard en andere faculteiten gedeelten van het programma als een minor of keuzeonderdeel doorlopen. Enkele nadelen: - Een belangrijk nadeel voor scenario 2 (en dus ook deze variant) is dat het CROHO-nummer nog aangevraagd zou moeten worden. De opleiding is via CROHO nog niet erkend; mogelijk via andere invalshoek (NUFFIC, Socrates) andere mogelijkheden. - Het is moeilijk te putten uit ervaringen van andere opleidingen, omdat deze er (nog) niet zijn. - Als de opleiding niet in het buitenland erkend wordt, zal het moeilijk worden om internationale studenten te interesseren. - Dure variant omdat hier helemaal vanaf een nulpunt begonnen moet worden. - Is er behoefte aan een dergelijk breed opgeleide

8. De International Bachelor College-variant (= scenario 3: Social Work overstijgend)

8.1. Een korte karakterisering

Dit is een Social Work overstijgende variant, die een verregaande vorm van samenwerking vraagt tussen verschillende faculteiten. Deze variant valt eigenlijk buiten de opdracht, omdat deze veel verder gaat dan een Internationale Bachelor variant m.b.t. Social Work. Er wordt in deze variant gebruik gemaakt van het brede (Engelstalige) moduleaanbod van de universiteit van Utrecht (UUC)²². Er wordt gewerkt vanuit interdisciplinair perspectief, met een internationale oriëntatie (gericht op de waarde van “andere” culturele en internationale normen en waarden), gericht op een algemene vormende wetenschappelijke basis. Studenten worden geadviseerd bepaalde trajecten te doorlopen (academic core, humanities, science, social science). Na een basis kunnen majors gelopen worden in Humanities (BA), Social Sciences (BA) en Science (BA or BSc). Dit is Social Work overstijgend: wil je als Hogeschool Zuyd je internationaal op de kaart zetten, dan zou een UCU/UCM-constructie ook aantrekkelijk kunnen zijn. Een breed moduleaanbod met een brede basale vorming en toch de mogelijkheid om zelf (uiteraard onder goede begeleiding) een gedegen (en erkende) major te volgen. Waaronder een major Social Work. Maar nog veel meer dan dat. Ook de Universiteit van Maastricht biedt een dergelijke International programma aan in het University College Maastricht (UCM)²³.

8.2. Enkele voor- en nadelen van deze variant

Deze variant heeft een aantal voordelen:

- Het biedt de Hogeschool Zuyd de kans om met een uniek internationaal concept te komen, waarbij er daadwerkelijk een maatwerkprogramma mogelijk wordt, waarin synergie tussen voorheen onafhankelijk opererende opleidingen tot stand komt. De brede hogeschool komt hierin optimaal tot zijn recht.
- Het richt zich met name op de zelfbewuste top-student, die de vrijheid wil nemen zijn eigen programma volgens zijn eigen interesses te kunnen samenstellen.
- Het flexibele programma stelt de student in staat om adequaat te reageren op wisselende eisen op de arbeidsmarkt.
- Studenten kunnen internationale contacten leggen en ervaringen uitwisselen.
- Deze variant kan voortbouwen op reeds bestaande studieonderdelen van verschillende faculteiten; is vooral organisatorisch rompslomp, maar programma's liggen er (moeten hoogstens conform Hogeschool Arnhem-Nijmegen (zie variant 1) vertaald worden.

Enkele nadelen:

- Het zal de nodige tijd in beslag nemen dit te realiseren op hogeschoolniveau.
- Erkenning in Nederland nog niet zo eenvoudig.
- Internationale erkenning nodig om internationale studenten aan te trekken.
- Er is geen echte uitwisseling tussen docenten nodig (maar wel mogelijk) om het curriculum voor elke student op maat te maken.
- Het levert niet noodzakelijkerwijs een internationaal c.q. multicultureel perspectief op.

²² Zie <http://www.studiekiezers.uu.nl/index.cfm/site/Bachelor/pageid/7FA98C31-3048-275E-602B800945158D30/index.cfm>

²³ http://www.studiekeuze.unimaas.nl/downloads/9092_ucm.pdf

5. Conclusies

Het ligt niet in de bedoeling van dit rapport om eenvoudige conclusies te trekken. Het is immers niet zo dat de ene variant objectief beter is dan de andere.

Heel belangrijk is dat de opdrachtgever zich een beeld kan vormen over de mogelijkheden die elke variant biedt. Het is vervolgens aan de opdrachtgever om zich vooral af te vragen welke ambities hij zelf in zijn rol als directeur Social Work heeft t.a.v. de Internationale Bachelor Social Work in Maastricht. Waar mikt hij op, mede vanuit zijn rol als directeur binnen Hogeschool Zuyd, die internationalisering hoog in het vaandel heeft staan.

Als de opdrachtgever op basis van de visie van Hogeschool Zuyd en zijn visie als directeur van de opleiding Social Work een keuze maakt, dan kan vervolgens elke variant concreter inhoud en vorm gegeven worden.

Variant 1

De HAN-variant biedt de opleiding kansen op nieuwe afzetmarkten voor Hogeschool Zuyd studenten. Dit kan vanuit twee perspectieven ingevuld worden, nl

- vanuit het perspectief van “uitbreiding van de afzetmarkt” voor studenten die IBSW volgen (breder dan de reguliere Social Work opleiding in Sittard). Dat kan extra studenten trekken. De opleiding levert een erkend Social Work diploma op, met de kans c.q. garantie op een baan in bijv. Engeland. De mogelijkheid om dan naar een aantal jaren terug te keren en in Nederland aan de slag te gaan blijft nog steeds goed mogelijk met je Social Work diploma. Met als extra de internationale ervaring. Indien er specifiek vanuit een land vraag/aanbod is, kan een curriculum-op-maat, in samenwerking met een onderwijsinstelling uit het betreffende land, ontwikkeld worden.
- Vanuit het perspectief van “buitenlandse studenten werven voor Hogeschool Zuyd”: wellicht dat een in het Duits vertaald curriculum interessant is voor Duitse studenten, mits het diploma in Duitsland erkend wordt.

Variant 2

De ECSW-variant is geen eigenstandige volledige Bachelor (in de zin van complete major + minor(en) + keuzemodulen) die minimaal 180 EC moet kunnen opleveren. Deze variant levert ook geen Social Work diploma op. Maar deze variant is eventueel vrij eenvoudig te incorporeren als minor van de IBSW en blijft daarom toch een interessante optie. Zo zouden ook nog andere minoren ontwikkeld kunnen worden, die in de vraag voorzien van buitenlandse studenten en hogescholen/universiteiten in kortere programma's van bijv. 15 EC. Zeer interessant is om deze variant tot een volledige bachelor uit te bouwen op basis van reeds bestaande contacten met Hogescholen in Aken, Hasselt en Luik. Zie daartoe variant 6.

Variant 3

De Aarhus-variant is aantrekkelijk omdat deze een Social Work diploma oplevert en een programma garandeert met internationale en interculturele accenten. Het curriculum kan vanuit de bestaande opleiding ontwikkeld worden, zelfs zonder samenwerking met andere instellingen. Nadeel daarbij is dat het dan een internationale variant wordt, die bekeken wordt vanuit een (vaak ongewild eenzijdige) nationale visie. Ander nadeel van deze variant is dat in Aarhus gekozen is voor Deens als voertaal. Dat maakt het programma minder aantrekkelijk voor buitenlandse studenten en daarmee een gedegen uitwisseling van nationale en culturele visies m.b.t. hulp- en dienstverlening, social policy, onderzoek, theorie en management. Aan het eerste bezwaar kan tegemoet gekomen worden door samenwerkingsverbanden met buitenlandse hogescholen op te zetten. En door het volledige curriculum in het engels om te zetten, zou aan het laatste bezwaar tegemoet kunnen worden gekomen.

Variant 4

De IBSW for Social Research, Social Theory, Management and Social Policy-variant is aantrekkelijk omdat dit een Social Work diploma oplevert met een duidelijk internationaal en meer zakelijk accent binnen Social Work. De opleiding kan door dit accent een uitstekende voorbereiding op een Masterprogramma zijn (en eventueel een master-voorbereidende minor ontwikkelen voor reguliere Social Work studenten en andere geïnteresseerden. Nadeel kan zijn dat dit veel vraagt van het vermogen tot abstraheren van de Bachelorstudent. Wellicht dat dit te ondervangen is door aan de poort te selecteren op ervaring en leeftijd. Verder is onderzoek vereist of er op de Nederlandse, euregionale en/of internationale markt behoefte is aan een dergelijk opgeleide Social Worker?

Variant 5

De BACCESS-variant is een aantrekkelijke omdat de student daarin opgeleid wordt tot Onderzoeker, Sociaal-Beleid-adviseur en Projectmanager, zonder zich daarbij noodzakelijk te bekwamen in competenties in de directe omgang met cliënten. Zeker aantrekkelijk voor studenten die "iets internationaals en iets met mensen" willen. De opleiding mikt daarbij op een ander type student, die vooral een meer theoretische, beleidsmatige en onderzoeksmatige benadering van de Social Work praktijk als een uitdaging ziet. Nadeel is dat het vooralsnog geen erkend diploma oplevert. Ook hier geldt: is er vraag naar studenten die op deze manier zijn opgeleid? Erkenning is essentieel.

Variant 6

De ESCW-bachelor-variant is aantrekkelijk omdat daarin in Euregionaal samenwerkingsverband een opleiding gestalte krijgt, waar de kans ook groot van is dat die in België, Nederland en Duitsland erkend gaat worden, als betreffende hogescholen daar de schouders onder gaan zetten. Europa binnen handbereik. Door de samenwerking tussen hogescholen (die hun eigen markt goed kennen) is ook de kans groter dat het een opleiding wordt waar vraag naar is. Het curriculum kan immers goed aansluiten op de vraag van de markten in België, Duitsland en Nederland. Qua tijdsinvestering is het een nadeel dat bij de opzet en implementatie van het curriculum cultuurverschillen in de samenwerking overbrugd moeten worden. Ook hier zal de erkenning geregeld moeten worden; omdat het een Europese samenwerking is tussen hogescholen, moeten op Europese samenwerking gerichte instelling (bijv. NUFFIC) ingeschakeld worden.

Variant 7

De IFSW- variant is een heel pretentieuze: het is de ontwikkeling van een totaal nieuw Social Work concept met een welhaast antropologische opzet en gericht op een nieuw beroep van "ontwikkelingswerker". Het is onduidelijk of er veel vraag zal zijn naar deze opleiding. Qua opzet en ontwikkeling kost deze veel tijd. Samenwerkingspartners moeten nog gezocht worden.

Variant 8

De International Bachelor College variant is ook een interessante. Met die gedachte kan vooral Hogeschool Zuyd scoren. Dit idee kan onafhankelijk van de andere varianten ontwikkeld worden.

8 VARI- ANTEN 12 IN- DICA- TOREN	SCENARIO 1: IBSW VANUIT 16 COMPETENTIES HOGESCHOOL ZUYD SOCIAL WORK				SCENARIO 2: IBSW ALS GEHEEL NIEUWE OPLEIDING MET ACCENTEN OP ZELF GEDEFINIEERDE INTERNATIONALE COMPETENTIES			SCENARIO 3: SOCIAL WORK OVERSTIJGEND
	Variant 1: HAN-variant: Vertaald Curriculum/ Curriculum op maat	Variant 2: Euregionaal Certificaat Social Work	Variant 3: Internationaal Curriculum Model Aarhus/ Kopenhagen	Variant 4: Bachelor Social Work: Social - Management - Policy, - Research, - Theory	Variant 5: BaCess	Variant 6: ECSW-Bachelor	Variant 7: International Federation Social Work	Variant 8: International Bachelor College
1 Toelatings- eisen	HAVO of vergelijkbaar + Engelse basiskennis	Student in HSAO	- 50% vooropleiding op HAVO-niveau - 50% a.d.h.v. internationale/ interculturele ervaring - Deens als tweede taal	- minimaal HAVO bij 4- jarige variant - bij internationale studenten vergelijkbaar opleidingsniveau - Engels als tweede taal	- minimaal HAVO bij 4-jarige variant - bij internationale studenten vergelijkbaar opleidingsniveau - Engels als tweede taal	- minimaal HAVO bij 4-jarige variant - bij internationale studenten vergelijkbaar opleidingsniveau - Engels als tweede taal	- minimaal HAVO bij 4-jarige variant - bij internationale studenten vergelijkbaar opleidingsniveau - Engels als tweede taal	- HAVO-top - VWO - Engels als tweede taal
2 Doelgroep	- Studenten uit het buitenland die als apart cohort naar Nederland komen - Nederlandse/ Vlaamse/Duitse studenten voor buitenlandse markt	Studenten uit samenwerkende hogescholen uit de Euregio	Gericht op Deense studenten met Social Work & internationale belangstelling en/of ervaring (meestal: 25+) ; eventueel parttime variant	Nederlandse studenten met internationale, onderzoeks- en beleidsmatige belangstelling + gaststudenten uit buitenland	Nederlandse + internationale studenten	Studenten Euregio. Studenten Europa	Nederlandse + internationale studenten uit de hele wereld	Nederlandse + internationale studenten
3 Markt voor afgestudeer- den	- Social Work instellingen in het vaderland van buitenlandse studenten (met name gericht op hulp- en dienstverlening) - Engeland/ Ierland	Social Work in vaderland + Euregio (met name gericht op hulp- en dienstverlening)	Internationaal en beleidsmatig georiënteerde instellingen in vaderland en daarbuiten (met name gericht op hulp- en dienstverlening)	Regulier Social Work, maar speciaal wordt daarbij gemikt op functies gericht op onderzoek, beleidsadvies, projectmanagement	Internationaal en beleidsmatig georiënteerde instellingen in vaderland en daarbuiten	Internationaal en beleidsmatig georiënteerde instellingen in vaderland en daarbuiten (specifiek in de Euregio)	- Internationaal en beleidsmatig georiënteerde instellingen in vaderland en daarbuiten - Ontwikkelings- werk	- Alle organisaties die hoge eisen stellen aan generieke kwaliteiten en creatief/flexibel denken
4 Docenten	Eigen docenten en samenwerking Hogeschool buitenland	Samenwerking tussen meerdere Euregionale hogescholen	Eigen docenten + buitenlandse contacten voor stage	Diverse mogelijkheden (hangt af van geïnteresseerde samenwerkings- partners)	Kerndocenten + gastdocenten (nevenvestiging- model)	Kerndocenten + gastdocenten (of carrousselmodel)	Kerndocenten + gastdocenten (of carrousselmodel)	Docenten HSZuyd diverse faculteiten

5 Competenties in Curriculum	- Curriculum Social Work verandert niet, alleen de taal - Curriculum op maat wensen buitenland	Specialisatie binnen curriculum voor geïnteresseerde studenten	Nationaal en internationaal dezelfde hoofdlijnen, maar internationaal daarbinnen variant	Gericht op diploma Social Work met accent in uitstroomprofielen onderzoek, sociaal beleid, sociale theorie en projectmanagement	Social Management Social Policy Social Research Social Theory	- Social Work competenties, zoals erkend door samenwerkende hogescholen - int. Dimensie in alle competenties	Uitgangspunt: Globale Competenties IFSW	50% vakmatig en 50% facultatief uit programma HS Zuyd
6 Investerend geld en personele inzet	- In geval van vertaald curriculum reëltief goedkoop - In geval curriculum-op-maat duurder	Goedkoop; bekostiging van betrokken docenten gebeurt via Europese Interreg-fonds	Relatief goedkope variant; het is een internationale variant van reeds bestaand SW-curriculum	Te vergelijken met huidige uitstroomprofielen	Moet geheel ontwikkeld worden, maar leunt sterk op ideeën MACESS	Moet bijna geheel ontwikkeld worden, maar kan wel voortbouwen op ECSW	Relatief dure variant omdat dit geheel ontwikkeld moet worden. Huisvesting in vorm van campus?	Hier gaat relatief veel geld zitten in het organiseren van de randvoorwaarden binnen HSZuyd
7 Facilitering, samenwerking en verantwoordelijkheid	- Verantwoordelijkheid bij HAN, met goedkeuring van Nordrhein-Westfalen	Samenwerkende internationaal georiënteerde groep docenten	Binnen een hogeschool zelf; stagefaciliteiten m.n. in buitenland	Zelfsturend team	Compleet curriculum Eigen standplaats (nevenvestiging-model)	Compleet curriculum Nevenvestiging/ carroussel/ tuning	- Compleet curriculum - Nevenvestiging/ carroussel/ tuning	Basis ligt in een faculteit + in HS Zuyd internationaal programma
8 Cursusduur	180/ 210/ 240 EC	minimaal 16 EC (praktijk leert dat het veel meer is)	210 EC (waarvan minimaal 18 EC in buitenland)	- 180 EC voor buitenlandse studenten met aantoonbare ervaring/vooropleiding - 240 EC voor Nederlandse studenten	- 180 EC voor buitenlandse studenten met aantoonbare ervaring/vooropleiding - 240 EC voor Nederlandse studenten	180/ 240 EC	180/ 210/ 240 EC	120 major (+ 30 EC stage) 60-90 keuze
9 Certificering / diplomering	SW-diploma erkend in Nederland en (bij vraag-op-maat) in specifiek buitenland	Certificaat + aantekening op SW-diploma "Joint-certificate"	SW-diploma	SW-diploma	- Accreditatie aanvragen - Joint degree	Accreditatie aanvragen - Joint degree	Accreditatie aanvragen - Joint degree	Accreditatie aanvragen + regelen in Zuyd
10 Major, minor, specialisatie	Major Minor Keuzemodulen	Facultatief onderdeel van curriculum (inzetbaar als minor in BA SW)	Competenties van SW, maar wel volgens een aparte leerlijn opgezet	Volledige Bachelor met eigen major (met eigen uitstroomprofielen), minoren en keuzemodulen	Volledige Bachelor met eigen major (met eigen uitstroomprofielen), minoren en keuzemodulen	Volledige Bachelor met eigen major (met eigen uitstroomprofielen), minoren en keuzemodulen	Volledige Bachelor met eigen major (met eigen uitstroomprofielen), minoren en keuzemodulen	Deels eigenstandig/ deels afhankelijk
11 Taal	Duits/ Engels	Nederlands/ Duits/ Engels/ Frans	Deens	Engels	Engels	Engels (in overleg met partners)	Engels	Engels
12 Verplicht onderdeel in buitenland	Ja	Nee	Verplicht (minimaal 18 EC buitenland)	In buitenland of multiculturele/ internationale organisatie in Nederland	Stage buitenland gericht op SP/ ST/ PM/ Research	Verplicht	Verplicht	Stage voor major waar degree in gehaald wordt

Bronvermelding

- Aarhus-School-Of-Social-Work. (2006). The international social work program. Retrieved 3-4-2006, from <http://www.dsh-aa.dk/side.asp?nr=100&m2=O>
- Asquith, S., Clark, C., & Waterhouse, L. (2005). *The role of the social worker in the 21 century*. Edinburgh: University of Edinburgh.
- Bierings, B. (2004). *Euregional competences social work*. Sittard: Hogeschool Zuyd - Faculteit Social Work - ECSW.
- Copenhagen-College-of-Social-Work. (2005). The intercultural/international bachelor of social work. Retrieved 31-3-2006, from <http://www.dsh-k.dk/fileadmin/English/Intercultural%20BA%20of%20SW151105.pdf>
- De Vries, E. (2005). *Memo joint degrees*: HBO-Raad Den Haag.
- ECSW, E. C. S. W. (2004). *Interreg project 'euregional differentiation social work' scenario*.
- EU, O. (1999). Bolognaverklaring.
- Goossens, W., Hesse, C., & Raes, J. (2005 februari). *Eindrapportage competenties social work hogeschool zuyd*. Sittard: Hogeschool Zuyd interne publicatie.
- Hackett, S., Kuronen, M., Mathies, A., & Kresal, B. (2003). The motivation, professional development and identity of social work students in four european countires. *European Journal of Social Work*, 6(2), 163-177.
- Healy, L. M. (2002). Internationalizing social work curriculum in the 21 century. *Electronic Journal of Social Work*, 1(1).
- Hermans, J. (2005). *Beleidsnota euregionalisering en internationalisering*. Heerlen: Hogeschool Zuyd.
- Hogeschool-Amsterdam. (2003). Professional school of social work, instituut mwd/cmv/sph: Een internationale studieloopbaan. Retrieved 31-3-2006, from http://www.sz.hva.nl/buitenland/sao_international_loopbaan.pdf
- IFSW. (2005-10-22). Policy statements ifsw. from <http://www.ifsw.org/en/p38000079.html>
- Klüsche, W. (2005). Einführung von bachelor- und masterstudiengängen. *Soziale Arbeit*, 54(5/6).
- Labonté-Roset, C. (2005). Social work education and training in europe and the bologna proces. Retrieved 16-5-2006, from http://www.eassw.org/Social_Work_Education_and_Training_in_Europe.pdf
- Lorenz, W. (Ed.). (2000). *European perspectives in social work*. Oxford: Blackwell.
- OCW, M. v. (2006-06-06). Samenvatting memorie van toelichting wetsvoorstel hoger onderwijs en onderzoek. Den Haag: Ministerie van OCW.
- Reijns, P. (2006). *Major-minor-stelsel hogeschool zuyd*. Heerlen.
- Reverda, N. (2005). *Cesrt workplan 2006*. Maastricht: Hogeschool Zuyd Intern Rapport.

- Reverda, N. (2006). Aims and objectives maccess course. from
http://www.maccess.nl/index.php?option=com_content&task=view&id=6&Itemid=4
- SCP. (2004). *In het zicht van de toekomst, 16e sociaal-cultureel rapport*.
- Vliet, K. v., Duyvendak, J. W., Boonstra, N., & Plemper, E. (2004, april). *Toekomstverkenning ten bate van een beroepenstructuur in zorg en welzijn*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.